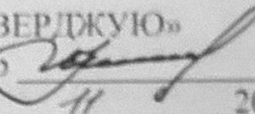

Регістраційний номер
та дата реєстрації

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор І.С. Цепенда
«01» 11 2017 р.
(Затверджено
наказ ректора № 650 від 01.11.2017 р.)

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ТВОРЧУ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВУ ЛАБОРАТОРІЮ
МІЖНАРОДНОГО ПРОЕКТУ
«ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це положення визначає основні завдання, структуру, функції, права та відповідальність творчої навчально-наукової лабораторії Міжнародного проекту «Гірська школа Українських Карпат» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (далі – Творча навчально-наукова лабораторія), порядок функціонування та взаємодії з іншими структурними підрозділами Університету.

1.2. Творча навчально-наукова лабораторія здійснює свою роботу як навчально-науковий структурний підрозділ загальноуніверситетського підпорядкування і підпорядковується безпосередньо профільному проректору з наукової роботи.

1.3. Творча навчально-наукова лабораторія утворюється та ліквідується наказом ректора ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

1.4. Штатний розпис та структура Творчої навчально-наукової лабораторії визначається цим Положенням.

1.5. Творча навчально-наукова лабораторія у своїй діяльності керується законодавством України, нормативно-інструктивними документами, наказами та інструкціями Міністерства освіти і науки України, Постановами Верховної Ради України, наказами ректора, розпорядженнями проректора з наукової роботи, ухвалами вченої ради університету, рішеннями ректорату, Статутом університету іншими нормативними документами та цим Положенням.

1.6. Зміни та доповнення до цього Положення ініціюються завідувачем лабораторії, їхній зміст погоджується із проректором з наукової роботи, керівниками підрозділів з якими співпрацює Творча навчально-наукова лабораторія та затверджуються наказом ректора Університету.

2. МЕТА ТВОРЧОЇ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОЇ ЛАБОРАТОРІЇ

Мета творчої навчально-наукової лабораторії - опрацювання теоретико-методологічних проблем діяльності освітніх закладів регіону Українських Карпат, забезпечення реалізації наукової складової освітнього процесу, створення інноваційних продуктів та педагогічного інструментарію, з метою підвищення ефективності освітнього процесу та координація наукової роботи викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів, педагогів ЗЗСО гірських регіонів.

1. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Основними завданнями діяльності Творчої навчально-наукової лабораторії є:

3.1. Забезпечення умов для проведення науково-методичних, теоретичних і експериментальних досліджень з актуальних проблем діяльності освітніх закладів гірського регіону Українських Карпат.

3.2. Методичне та організаційне забезпечення освітнього процесу, професійної підготовки фахівців до роботи в закладах загальної середньої освіти регіону Українських Карпат.

3.3. Організація методичного консультування та інформаційно-наукового супроводу педагогів освітніх закладів гірських регіонів.

3.4. Організація спільної діяльності з керівництвом ЗЗСО щодо профілактики професійного вигорання педагогів гірських шкіл.

3.5. Налагодження наукового консультування з метою підвищення професійної мобільності педагогів, які працюють у населених пунктах зі статусом «гірський». (Організація та проведення курсів, тренінгів, семінарів, майстер-класів з питань інноваційної освітньої діяльності на замовлення закладів освіти гірського регіону).

3.6. Координація та науково-методичний супровід діагностичної, освітньо-пропедевтичної діяльності педагогів, психологів, соціальних працівників та представників батьківської громадськості щодо роботи над створенням та наповненням «Соціально-педагогічного паспорта гірської школи».

3.7. Вивчення перспективного педагогічного досвіду вчителів початкових шкіл Карпатського регіону (Івано-Франківської області) з метою його узагальнення та сприяння впровадженню в освітню діяльність ЗЗСО та закладів позашкільної освіти інших гірських регіонів України.

3.8. Координація діяльності науковців, педагогів-практиків, соціальних працівників та батьків школярів щодо роботи над проблемою дослідження чинників, які впливають на розвиток та формування особистості школяра в умовах гірського середовища.

3.9. Розробка ефективних методик, технологій та освітніх практик щодо збереження та відтворення автентичного соціокультурного простору регіону Українських Карпат.

3.10. Створення на базі гірських шкіл Івано-Франківської області експериментальних майданчиків з актуальних проблем сучасної освіти («Розвиток особистості молодшого школяра в умовах гірського середовища», «Музейна педагогіка в освітньому процесі гірської школи», «Гірська школа як центр соціокультурного розвитку громади», «Народні промисли та ремесла в моїй школі» та ін.).

3.11. Розробка інноваційних технологій організації освітньої діяльності різновікових груп дітей у малочисельних та малокомплектних школах Прикарпаття.

3.12. Розвиток співпраці з закладами вищої освіти, інститутами та відділами Національної академії педагогічних наук України, іншими науковими та освітніми установами.

3.13. Розширення міжнародної наукової співпраці з освітніми закладами, науковцями, педагогами та учнями гірських шкіл з країн далекого та близького зарубіжжя.

3.14. Координація студентської наукової роботи з проблем вивчення регіону Українських Карпат в межах діяльності лабораторії та інших наукових проектів.

3.15. Підготовка інформаційно-методичних матеріалів, наукових видань, електронних освітніх платформ з метою надання науково-методичної допомоги та консультування педагогічним працівникам освітніх закладів гірських регіонів.

3.16. Популяризація, збереження та відтворення історико-культурної спадщини регіону Українських Карпат через інтеграцію освітніх ресурсів та надбань етнокультури.

3.17. Підтримка та розвиток обдарованих учнів, які проживають у віддалених та важкодоступних гірських населених пунктах через організацію дистанційного навчання та індивідуальний освітній супровід.

3.18. Педагогічний супровід батьків та дітей з особливими освітніми потребами (спільно з інформаційно-ресурсними центрами з інклюзивної освіти).

4. ФУНКЦІЇ

Для реалізації основних завдань Творча навчально-наукова лабораторія виконує такі функції:

4.1. Забезпечує умови для проведення навчальних занять та лабораторних робіт, творчих проектів з навчальних дисциплін та спецкурсів освітньої програми підготовки фахівців.

4.2. Сприяє студентам (магістрантам), аспірантам, здобувачам наукового ступеня у роботі над вивченням проблем діяльності освітніх закладів гірських регіонів з метою застосування здобутих знань та професійних компетентностей під час підготовки та написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт, проведенні інших наукових досліджень.

4.3. Здійснює підготовку у встановленому порядку тематичних планів роботи Творчої навчально-наукової лабораторії та річних звітів про діяльність лабораторії.

4.4. Проводить наукові дослідження у різних галузях педагогіки, вікової та педагогічної психології, етнографії, тематика яких затверджується вченими радами факультетів/інститутів, Університету.

4.5. Допомагає кафедрам та іншим структурним підрозділам в організації та проведенні науково-практичних семінарів, круглих столів, конференцій, присвячених гірській тематиці.

4.6. Залучає до роботи на громадських засадах вітчизняних й зарубіжних учених, науково-педагогічних працівників, які займаються дослідженням регіону Українських Карпат та гірською тематикою.

5. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

Права та обов'язки працівників Творчої навчально-наукової лабораторії регламентуються чинним законодавством, нормативними актами

Міністерства освіти і науки України, Статутом університету, наказами і розпорядженнями ректора і проректора з наукової роботи та цим Положенням.

5.1. Творча навчально-наукова лабораторія зобов'язана:

5.1.1. Залучати у встановленому порядку викладачів, наукових співробітників, студентів, магістрантів, здобувачів наукового ступеня Університету до проведення наукових досліджень.

5.1.2. Брати участь та виносити питання, що стосуються роботи Творчої навчально-наукової лабораторії, на засідання вченої ради Університету.

5.1.3. Здійснювати зв'язок з іншими підрозділами Університету та іншими організаціями з питань діяльності Творчої навчально-наукової лабораторії.

5.2. Творча навчально-наукова лабораторія має такі обов'язки:

5.2.1. Проводити навчальні заняття, лабораторні роботи, виконувати творчі проекти, відповідно до програм навчальних дисциплін, спецкурсів, планів роботи студентських проблемних груп за відповідними напрямками освітньої діяльності факультетів/інститутів.

5.2.2. Проводити науково-методичні, теоретичні й експериментальні дослідження з актуальних проблем становлення та розвитку навчальних закладів, які знаходяться у віддалених гірських регіонах Українських Карпат (громадсько-активна школа, авторська школа, школа-родина, школа-лицей, школа-навчально-виховний комплекс, малочисельна школа, опорна школа, школа з профільним навчанням, школа із закладами клубного типу, заклади позашкільної освіти, мистецькі та спортивні школи, школи раннього розвитку дитини та ін.).

5.2.3. Забезпечувати навчально-методичний процес професійної підготовки, навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників до роботи в освітніх закладах гірського регіону, шляхом створенням навчальних, навчально-методичних посібників, електронних підручників, діагностичних методик та інноваційного педагогічного інструментарію для вчителів, які працюють у гірській місцевості.

5.2.4. Організовувати проведення інтерактивних лекцій, міждисциплінарних тренінгів та майстер-класів з актуальних проблем педагогіки початкової школи, налагоджувати методичне консультування та інформаційно-науковий супровід для педагогів гірських освітніх закладів.

5.2.5. Результати наукової роботи, освітньо-методичної діяльності Творчої навчально-наукової лабораторії висвітлювати у публікаціях в українських та зарубіжних фахових виданнях.

6. КЕРІВНИЦТВО

6.1. Творча навчально-наукова лабораторія є навчально-науковим підрозділом загальноуніверситетського підпорядкування.

6.2. Штат Творчої навчально-наукової лабораторії складається із завідувача та співробітників лабораторії на громадських засадах.

6.3. Безпосереднє керівництво Творчою навчально-науковою лабораторією здійснює завідувач лабораторії, на посаду якого наказом Ректора за поданням проректора з наукової роботи призначається особа, що має повну вищу освіту за відповідним напрямом фахової підготовки, наукові публікації з проблематики діяльності лабораторії. Керівник зобов'язаний здійснювати організацію та керівництво всіма видами діяльності лабораторії.

Інші вимоги до завідувача лабораторії, його обов'язки та права визначаються відповідною посадовою інструкцією.

6.4. Завідувач лабораторії координує діяльність Творчої навчально-наукової лабораторії, організує проведення науково-дослідних робіт, збір і вивчення наукової інформації з теми, проводить аналіз і теоретичне узагальнення наукових даних, результатів експериментів і спостережень, розробляє концептуальні засади напрямів досліджень, наукових проектів і окремих тем учасників та форм їх виконання.

6.5. На період відсутності завідувача Творчої навчально-наукової лабораторії (відпустка, відрядження, хвороба тощо) його обов'язки у встановленому порядку покладаються на іншого співробітника лабораторії.

6.6. Творча навчально-наукова лабораторія розташовується в приміщенні, яке виділяє їй керівництво університету.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

7.1. Організація роботи в Творчій навчально-науковій лабораторії здійснюється на основі плану роботи на відповідний період, в якому відображені завдання всіх співробітників та партнерів лабораторії.

7.2. Встановлено послідовність виконання відповідних робіт кожним співробітником та взаємозв'язок окремих ланок чи працівників Творчої навчально-наукової лабораторії між собою.

7.3. У випадку форс-мажорних обставин керівництво Лабораторії разом з працівниками організують, по можливості, усунення причин та наслідків таких обставин і коригують плани подальших робіт Творчої навчально-наукової лабораторії.

8. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ З ІНШИМИ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Творча навчально-наукова лабораторія взаємодіє із іншими підрозділами університету щодо отримання (надання) інформації, погодження документів, спільного виконання робіт, тощо з підрозділами, які проводять дослідження освітніх, соціокультурних, етнічних проблем регіону Українських Карпат. Взаємовідносини з іншими структурними підрозділами Університету в науковому плані полягають у проведенні спільних досліджень у рамках діяльності Міжнародного проекту «Гірська школа Українських Карпат», а в навчальному плані – у використанні результатів досліджень в освітньому процесі ЗВО та ЗЗСО.

**Орієнтовна тематика
дослідження проблем навчання,
виховання і розвитку учнів гірських шкіл**

Колектив дослідників комплексної проблеми “Гірська школа. Стан. Проблеми. Перспективи розвитку”,

● **грунтуючись на:**

- Указі Президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення та розвитку освіти в Україні”;
- реалізації проекту Світового банку “Рівний доступ до якісної освіти”;
- рішенні Колегії Міністерства освіти і науки України від 17 серпня 2006 р. “Про підсумки розвитку загальної середньої та дошкільної освіти у 2005 – 2006 навчальному році та завдання на 2006 – 2007 навчальний рік”;

● **виходячи з:**

– вимог міністра освіти і науки України Станіслава Ніколаєнка, поставлених ним у доповіді “Освіта в інноваційному поступі суспільства” на підсумковій колегії МОН України 17 серпня 2006 р. щодо врахування умов регіону в розвитку школи, навчанні і вихованні учнів;

– рішення загальних зборів Академії педагогічних наук України і концептуальних положень доповіді Президента АПН України В.Кременя “Освіта і система виховання повинні переорієнтуватися на формування у людей “інноваційного типу культури”, зокрема про “психологічний супровід і підтримку людини на всьому її життєвому шляху”;

● **виконуючи:**

– основні вимоги Закону України “Про статус гірських населених пунктів в Україні” в частині соціальних обов’язків і прав (статті 5, 6);

– зобов’язання України щодо виконання “Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат”, ратифікованої Законом № 1672 – IV від 07.04. – 2004 р. в частині статті 5, п. п. 1, 2 про особливі екологічні та соціально-економічні умови Карпат та їх гірських екосистем, що є вигідним для місцевого населення; статті 11 – про культурну спадщину та традиційні знання; статті 13 – про підвищення екологічної обізнаності та освіти, розробив “Орієнтовну тематику наукових досліджень проблем навчання, виховання та розвитку учнів гірських шкіл”.

“Орієнтовна тематика” включає такі основні напрями досліджень роботи гірської школи:

- екологічний та природоохоронний;
- розумове виховання та розвиток учнів гірських шкіл і формування у них наукового світогляду;
- морально-духовне виховання учнів гірських шкіл;
- використання ландшафтно-естетичного потенціалу Карпатських гір;
- психологічні аспекти розвитку особистості учнів гірських шкіл;

- виховні та розвивальні можливості трудової діяльності учнів гірських шкіл;
- фізичне виховання та безпека життєдіяльності дітей у горах;
- особливості роботи учителів у гірських школах;
- школознавчі проблеми.

1. Екологічний та природоохоронний напрями:

- екологічне виховання учнів гірських шкіл у відповідності до положень Альпійської та Карпатської конвенцій щодо захисту та сталого розвитку гір;
- робота гірських шкіл із природоохоронного виховання учнів;
- перехід від аграрного до промислового виробництва та послаблення впливу природного середовища на розвиток людини і його наслідки;
- формування у школярів правильних понять про взаємозв'язок і взаємозалежність між людиною і природою;
- традиції раціонального природокористування горян і їх використання у навчально-виховній роботі школи;
- природоохоронні ідеї в працях видатних (відомих) учених (варіанти – українських, зарубіжних учених; педагогів, психологів, географів, етнологів, природознавців тощо) і їх впровадження в діяльність гірських шкіл;
- використання школою виховних і розвивальних можливостей рекреаційного лісокористування в Карпатах.

2. Розумове виховання та розвиток учнів гірських шкіл і формування у них наукового світогляду:

- самосвідомість та інвайронментальний світогляд (сприймання довкілля) учнів гірських шкіл;
- стереотипи поведінки учнів у гірських умовах проживання та врахування їх у процесі навчання, виховання і розвитку школярів;
- розвивальні можливості гірського середовища;
- раціональне пристосування до природного середовища і його вплив на розвиток дітей-горян (раціональність житла, приміщень для тварин); залежність народних промислів від умов проживання; особливість обробітку невеликих ділянок родючої землі тощо);
- вплив шкільного навчання на зміну традиційних уявлень дітей-горян про гірське середовище, його значення та потенційні можливості;
- спрямованість навчально-виховного процесу на поглиблення розуміння учнями значення природного та соціокультурного гірського середовища для життя і діяльності людей;
- вплив освіти, навчання і виховання на подолання консервативних феноменів у дітей-горян;
- негативні звички і форми поведінки у дітей-горян і їх подолання в навчально-виховному процесі;

– формування в учнів усвідомлення їх єдності з гірською територією та формування в них правильних понять щодо взаємозв'язків і взаємозалежностей між людиною і природою (показати, чим обумовлені види діяльності горян, умови і засоби життя; розумне використання жителями гір природного середовища і природоохоронна діяльність людини);

– роль і місце сім'ї і школи в процесі формування в учнів правильних понять про систему життєзабезпечення в горах;

– робота гірських шкіл з виявлення і розвитку обдарованих учнів (варіанти – молодшого, середнього, старшого шкільного віку; наукові гуртки, об'єднання за інтересами, змагання, олімпіади, Мала академія наук тощо);

– використання в школі впливу гірського ландшафтно-природного довкілля на розвиток учнів (розумового, морального, трудового, естетичного, фізичного – за вибором);

– формування в учнів гірських шкіл понять про різноманітність, багатство і значення в житті людини флори і фауни Карпат;

– робота вчителів гірських шкіл з розвитку мовлення учнів у діалектних умовах різних етнічних груп;

– розвивальне навчання учнів початкових класів гірських шкіл (варіанти – повнокомплектні, малокомплектні ЗОШ - I ст.; класи-комплекти, класи з малою наповненістю тощо);

– просторова мобільність учнів гірських шкіл.

3. Морально-духовне виховання:

– духовність горян і її вплив на моральне виховання учнів гірських шкіл. Джерела та особливості вірувань, моральності, релігійності. Використання їх у виховній роботі в школі;

– особливості впливу гірського середовища на зміст, форми і методи виховання школярів (варіанти – молодшого, середнього, старшого шкільного віку – за вибором);

– вплив ландшафтно-географічного середовища на морально-духовне виховання учнів та формування їх особистості;

– цінності горян і їх формування в учнів (варіанти – духовні, громадянські, загальнолюдські, патріотичні, естетичні тощо);

– видатні та відомі люди Українських Карпат. Вплив умов проживання і діяльності на процес їх розвитку і становлення (варіанти – зібрання характерологічних даних про видатних і відомих людей у кожному гірському районі окремо: Путильському, Верховинському, Рахівському, Міжгірському, Рожнятівському, Долинському, Надвірнянському, Косівському, м. Яремчі, Болехові та інших гірських районах – за вибором);

– відображення моральних цінностей горян у фольклорі;

– особливості говірок горян як вияву етнічної самобутності.

4. Естетичне виховання на основі ландшафтного потенціалу Карпатських гір:

- використання ландшафтно-естетичного потенціалу Карпатських гір в естетичному вихованні учнів;
- природні й окультурені ландшафти та їх використання для духовно-культурного та естетичного розвитку учнів гірських шкіл;
- виховні можливості традиційних народних ремесел, декоративно-прикладного мистецтва горян в естетичному вихованні учнів;
- залучення учнів гірських шкіл до традиційних декоративно-прикладних видів народної творчості – один з основних шляхів їх естетичного і трудового розвитку;
- художня, декоративно-прикладна, народно-поетична творчість учителів і учнів гірських шкіл і її використання у навчанні й вихованні дітей.

5. Психологічні аспекти розвитку особистості під впливом гірського середовища:

- просторова мобільність учнів гірських шкіл і її розвиток (сприймання довкілля, орієнтування на місцевості, переходи та ігри, пов'язані з розвитком просторових уявлень, знань та умінь). Формування просторової мобільності у виховній роботі школи (позакласні, позашкільні заходи тощо);
- характерні особливості відпочинку, ігор та забав дітей у сім'ях горян і їх урахування в організації дозвілля учнів у школі;
- стереотипи поведінки учнів в гірських умовах проживання та врахування їх у процесі навчання, виховання і розвитку школярів (міжпоколінні інформаційні зв'язки-традиції; типові звички, що передаються з покоління в покоління; зміни стереотипів під впливом освітньо-соціальних та природних чинників);
- послаблення зв'язків учнів із природою і його наслідки для розвитку особистості дитини. Негативні наслідки для розвитку (трудового, морально-духовного, естетично-емоційного, фізичного тощо – варіанти за вибором) особистості дитини;
- особливості територіальних зв'язків у горах (віддалі, рідкорозселеність, річки, круті спуски й обриви, хребти і бездоріжжя) та їх вплив на психіку людей і консервацію локальної традиційної культури;
- рідкорозселеність та її вплив на розвиток особистості школярів (перебування дітей поза дитячими колективами, серед дорослих; особливість психіки жителів віддалених ділянок; розселення як просторовий вияв специфіки природних умов, господарювання і виховання дітей тощо);
- робота школи з формування в учнів правильного розуміння впливу природних і соціокультурних чинників на становлення системи життєзабезпечення гірського населення. Активна діяльність дітей та молоді в процесі системи життєзабезпечення.

6. Трудове та економічне виховання в гірських школах:

- виховні та розвивальні можливості діяльності учнів у гірській місцевості (варіанти за вибором – навчальної, трудової, спортивної, художньо-естетичної тощо);
- вплив традиційного природокористування горян на розвиток особистості учнів (як використовує школа у навчально-виховній роботі такі традиційні види природокористування, як лісонасадження та лісокористування; заготівля лікарських рослин, ягід, грибів; традиційне розведення тварин і використання продуктів тваринництва, сінозаготівля тощо. Залучення дітей до згаданих видів діяльності. Усвідомлення учнями життєвої необхідності раціонального й охоронного використання природних ресурсів);
- формування в учнів гірських шкіл навичок виконавчості і відповідальності в процесі трудової діяльності;
- аналіз причин спільного і відмінного в трудовій діяльності та господарюванні (варіанти – у вихованні дітей, звичаях, традиціях, творчості тощо) різних гірських районів та населених пунктів. Пояснення учням причин цих подібностей і відмінностей;
- робота сім'ї і школи з формування в учнів знань, умінь і навичок життєзабезпечення в гірському середовищі (варіанти: використання досвіду минулих поколінь та досягнення сучасної науки для покращення життя за рахунок ресурсів гірського середовища; формування в учнів понять про виробничу діяльність у горах, трудову кооперацію, традиції розподілу та споживання; просторова взаємодія, розселення та розміщення продуктивних сил тощо).

7. Фізичне виховання та безпека життєдіяльності дітей у горах:

- гірські санаторні школи як інтеграційна форма оздоровлення і навчання дітей (варіант – порівняльна характеристика українських та європейських шкіл такого ж напрямку діяльності);
- робота гірської школи з безпеки життєдіяльності дітей у горах та профілактика травматизму серед учнів;
- оздоровчі можливості Карпатських гір і їх використання для зміцнення здоров'я і розвитку дітей (варіанти – оздоровчо-випереджувальне навчання; оздоровчо-сезонна робота школи; оздоровчо-профільне навчання тощо);
- санітарно-гігієнічні умови навчання дітей у гірській школі Українських Карпат і їх вплив на розвиток та стан здоров'я дітей;
- типові захворювання учнів гірських шкіл та їх профілактика.

8. Особливості роботи вчителів у гірських школах:

- проблеми психічної адаптації вчителів – вихідців з низинних районів – до гірського середовища проживання і праці;
- підготовка вчителів у вищих навчальних закладах до використання особливостей гірського середовища та життєдіяльності горян у навчально-

виховному процесі (зв'язок змісту, форм і методів навчання і виховання з географічним та соціально-економічним середовищем, в якому навчаються діти);

- дистанційне навчання як перспективна форма впровадження інновацій в навчальний процес гірських шкіл;

- використання сучасних засобів комунікації для подолання природних бар'єрів гір у спілкуванні, доступі до інформації та розвитку особистості учнів;

- урахування вчителями і вихователями особливостей виховання дітей в сім'ях горян у виховній роботі;

- проблеми взаємовідносин у малочисленному (невеликому, “замкненому”) колективі гірської малокомплектної школи (психолого-педагогічний аспект взаємовідносин у педагогічному, учнівському колективах та між цими колективами);

- використання на уроках близької дітям гірської тематики для підвищення ефективності розвитку учнів;

- гори і їх місце в змісті шкільного навчання і виховання учнів (варіанти – на уроках, у позакласній та позашкільній роботі; у профільності навчання тощо);

- врахування особливостей гірського середовища в процесі (варіанти – розумового, трудового, морального, естетичного, фізичного, екологічного, правового тощо) виховання;

- порівняльне вивчення досвіду роботи гірських шкіл Українських Карпат з досвідом роботи таких же шкіл в інших європейських країнах (варіанти – організація роботи школи, процеси навчання і виховання тощо).

9. Школознавчі проблеми гірських шкіл:

- вплив гірського середовища на організацію навчально-виховного процесу (варіанти: в ЗОШ – I – III ст., малокомплектних школах з 1-2 вчителями тощо);

- особливості впливу гірського середовища на навчання і виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів;

- порівняльне вивчення досвіду з природоохоронної роботи гірських шкіл

  - I ст. та навчально-виховних комплексів;

  - особливості методичної роботи в гірських школах та її спрямування на запобігання передчасного фахового та морально-психологічного “старіння” вчителів;

  - психологічна підтримка і супровід дітей з багатодітних і малозабезпечених гірських сімей;

  - організація навчального процесу в гірських школах в екстремальних умовах: в період затяжних дощів; снігових заметів та сходження снігових лавин; вітровіїв та вітровалів тощо.

Перелік тем, що входять до єдиного комплексу “Вплив гірського (природного і соціального) середовища на розвиток дітей через навчання і виховання” можна було би продовжити.

Варто окремо виділити тематику порівняльного вивчення досвіду роботи гірських шкіл у країнах Європи: Польщі, Словаччині, Румунії, Угорщині, Чехії, Сербії, Чорногорії, Австрії, Швейцарії, Італії, Іспанії, Балканських країн та ін.) і шкіл України.

Де б не були гори – в Австрії чи Україні, Румунії чи Словаччині, Польщі чи Іспанії, вони однаково впливають на людину. В усіх країнах гори – це регіони помірною чи уповільненого розвитку, приблизно однакового способу ведення господарства, подібних звичаїв, що неминуче відбивається на розвиткові і становленні особистості учня.

Вивчити і пізнати, навчатись використовувати і керувати цими впливами, поставити їх на службу розвиткові учнів – таке завдання дослідників, батьків, учителів. Низку тем чи їх варіантів можна рекомендувати студентам для дипломних і магістерських досліджень.

З орієнтовною тематикою ознайомлені вчителі та організатори освіти гірських районів Карпат – Верховинського, Косівського, Рожнятівського (Івано-Франківська область), Рахівського, Міжгірського (Закарпатська область), Путивльського (Чернівецька область).

Практичні працівники системи освіти поточнили і доповнили тематику, за що автори висловлюють щирю вдячність.

Пропонована для досліджень тематика не претендує на вичерпність і всеохопність. Вона є орієнтовною і може бути конкретизована в залежності від регіональних умов та особливостей, в яких живуть і навчаються учні і працюють вчителі, типу школи, складу педагогічних кадрів, конкретних освітньо-виховних завдань, які розв’язує школа, тощо.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛАБОРАТОРІЇ:

1. СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ СПІВПРАЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Електронне видання «Педагогічна скриня»

Сайт <http://mountainschoollab.pnu.edu.ua>

Фаховий журнал «Гірська школа Українських Карпат»

2. ПРОМОЦІЯ РЕГІОНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ТА СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ГІРСЬКОЇ ШКОЛИ

Співпраця з закладами загальної середньої освіти та закладами позашкільної освіти гірських регіонів.

3. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРЕЗ ІНТЕГРАЦІЮ ОСВІТНИХ РЕСУРСІВ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ

Етнокультурні та освітні проекти:

«Гірська школа як центр соціокультурного розвитку громади»;

«Народні промисли та ремесла в моїй школі»;

«Освітня візія та виховний потенціал музеїв Прикарпаття»;

«Музейна педагогіка в освітньому процесі гірської школи».

4. ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ

Розробка онлайн курсів з медіаосвіти та медіаграмотності для учнів, педагогів, батьків гірських шкіл.

5. ПІДТРИМКА ТА РОЗВИТОК ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ

Підтримка та розвиток обдарованих учнів, які проживають у віддалених та важкодоступних гірських населених пунктах через організацію дистанційного навчання.

Створення регіонального експериментального майданчика на базі гірських шкіл та інформаційно-ресурсних центрів.

Проект «Банк даних обдарованих дітей з гірських регіонів».

Проект «Розвиток особистості молодшого школяра в умовах гірського середовища».

6. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД, ІНФОРМУВАННЯ ТА КОНСУЛЬТАЦІЇ

Проект: «Центр інформаційно-методичної допомоги педагогам та батькам дітей з інклюзією»

Педагогічний супровід батьків та дітей з особливими освітніми потребами (інклюзивна освіта).

7. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Організація та проведення курсів, тренінгів, семінарів, майстер-класів з питань інноваційної освітньої діяльності на замовлення закладів освіти гірського регіону.

Проект «Дистанційна освіта педагогів гірських шкіл»

Творча навчально-наукова лабораторія звітує про виконану роботу перед підрозділами, яким вона підпорядкована.

Завідувач Творчої
навчально-наукової лабораторії
«04» 10 2017 р.

Червінська І.Б.

Погоджено:

Проректор з наукової роботи
«04» 10 2017 р.

Загороднюк А.В.

Провідний юрисконсульт
юридичного відділу
«04» 10 2017 р.

Яцушак К.М.

Начальник відділу кадрів
«04» 10 2017 р.

Смішко О.В.

Головний бухгалтер
«04» 10 2017 р.

Григорів О.О.